

Maakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt 2023

LUONNOSVAIHE

ETELÄ-POHJANMAAN LIITTO

Regional Council of South Ostrobothnia

Etelä-Pohjanmaan liitto

Maakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt, Julkaisu B:113, 2023

ISBN 978-951-766-444-8, ISSN 2670-2266

www.epliitto.fi

Sisällys

Maakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt	3
Tarkistettut maakunnallisesti merkittävät kohteet	9
ALAJÄRVI	9
ALAVUS	9
EVIJÄRVI	11
ILMAJOKI	13
KAUHAJOKI	13
KAUHAVA	15
KURIKKA	18
LAPPAJÄRVI	20
LAPUA	21
SEINÄJOKI	23
SOINI	29
VIMPELI	30
ÄHTÄRI	30
POISTETTU PISTEKOHTENA	Virhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.
POISTETTU MAAKUNNALLISESTI MERKITTÄVÄNÄ KOHTENA	32
POISTETUT KOULUT	Virhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.

Maakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt

Maakuntakaavassa osoitettavien maakunnallisesti merkittävien rakennettujen kulttuuriympäristöjen(MKY) luetteloa on työstetty yhteistyössä ely-keskuksen ja alueellisen vastuumuseon kanssa. Saatsi arkkitehtien 2021 maakunnallisesti arvokkaaksi ehdottamien MKY-kohteiden määrää on karsittu maakuntakaavan tarkastelutaso ja mittakaava huomioiden. Maakuntakaavassa osoitettavat kohteet perustuvat Saatsin ehdotuksen arvokkaimpiin ns. A- ja B(A)-luokan kohteisiin, joita on edelleen syksyllä 2022 tarkistettu kohteiden rajausten, päällekkäisyyksien ja arvon osalta. Tarkistettujen kohteiden tiedot ja muutoksen perustelut löytyvät MKY-luettelon jälkeen.

Taulukko. Maakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt.

1.	Keski-Suni	Alajärvi
2.	Kurejokilaakso	Alajärvi
3.	Kurejokilaakso, Koskenvarren kansakoulu ja Mäkelän kauppa	Alajärvi
4.	Lehtimäen vanha keskusta	Alajärvi
5.	Länsikylän koulu	Alajärvi
6.	Menkijärven vanha sotilastie, lentokenttä ja Oravan kylätontti	Alajärvi
7.	Pinnäisten pirtti ympäristöineen (Lehtimäki)	Alajärvi
8.	Pynttärinniemen kulttuuriympäristö	Alajärvi
9.	Rannankylän koulu - Ohraniemi	Alajärvi
10.	Rantakankaan koulu	Alajärvi
11.	Tallbackan niemen kulttuuriympäristö	Alajärvi
12.	Asemakylän seutu ja Kauppaneuvoksentie ympäristöineen	Alavus
13.	Härkölän kylätontti	Alavus
14.	Kätkänjoen koulu - Kangas	Alavus
15.	Nuottiniementien asutus	Alavus
16.	Rissan talo ja Loueslahden loma-asutus ja Sydänmaan asema-alue	Alavus
17.	Sapsalampi	Alavus
18.	Sulkavan kylä	Alavus
19.	Tohnin koulu	Alavus

20.	Tuurin kylä	Alavus
21.	Töysän keskusta	Alavus
22.	Evijärven kirkon ympäristö ja asutus	Evijärvi
23.	Haapajärvenkyläntie, Lassilan talo ja muistomerkki	Evijärvi
24.	Inankylän kulttuuriympäristö sekä Koivukankaan ja Koivumäen talot	Evijärvi
25.	Keskitalo (Särkikylän koulu)	Evijärvi
26.	Kivijärven koulu (rek. nimi Sivula)	Evijärvi
27.	Kivijärventien asutus	Evijärvi
28.	Kultalahden talot Myllypelto ja Mäki	Evijärvi
29.	Väinönmuseo, Järvisseudun museoalue	Evijärvi
30.	Välimäki (entinen Lukkarin puustelli)	Evijärvi
31.	Etelä-Pohjanmaan opisto	Ilmajoki
32.	Ilmajoen keskusta	Ilmajoki
33.	Kyrönjoen kulttuurimaisema, keskustan pohjoispuoli	Ilmajoki
34.	Könnin kulttuuriympäristö	Ilmajoki
35.	Nopankyläntien asutus	Ilmajoki, Kurikka
36.	Heikkilän Alakylä	Isojoki
37.	Kodesjärven kulttuuriympäristö	Isojoki
38.	Kortteenkylän kulttuuriympäristö	Isojoki
39.	Möykyn kulttuuriympäristö	Isojoki
40.	Piikkilän talo	Isojoki
41.	Polvenkylän kulttuuriympäristö	Isojoki
42.	Rintala (Heikkilän entinen koulu)	Isojoki
43.	Vanhakyläntien nauhakylä	Isojoki
44.	Isokyrön keskusta	Isokyrö
45.	Pukkilansaari	Isokyrö
46.	Karjjoen kotiseutumuseo ja Marttunen	Karjjoen
47.	Myrkyn kylä	Karjjoen
48.	Ohriluoman kansakoulu	Karjjoen
49.	Aronkylän keskusta	Kauhajoki
50.	Juuseentie 11, Vartiokulla II, Vartio-Kuutti	Kauhajoki
51.	Kauhajoen keskusta	Kauhajoki
52.	Opistola, Kauhajoen evankelinen opisto	Kauhajoki
53.	Puskala, Puskankylän entinen koulu	Kauhajoki
54.	Topeeka 99, Koskiaro, Kaura	Kauhajoki
55.	Harjankylä	Kauhajoki, Kurikka
56.	Alaviitalan käräjäntalon tontti ja piiskoomänty	Kauhava
57.	Annalan taloryhmä	Kauhava
58.	Ekolan taloryhmä	Kauhava
59.	Entinen Salomaan koulu	Kauhava
60.	Fräntilän kylä	Kauhava

61.	Harjun taloryhmä	Kauhava
62.	Härmän asema	Kauhava
63.	Härmän sairaalan alue	Kauhava
64.	Jylhäkosken mylly ja sähkölaitos	Kauhava
65.	Kallio	Kauhava
66.	Kauhavan keskusta kirkkoympäristöineen	Kauhava
67.	Kauhavan rautatieasema	Kauhava
68.	Kiistola, suojeluskuntatalo	Kauhava
69.	Kleemolan vanha kylätontti	Kauhava
70.	Kortesjärven kirkonkylä	Kauhava
71.	Kukkolan mylly	Kauhava
72.	Laakson talo ympäristöineen	Kauhava
73.	Liinamaan silta	Kauhava
74.	Ojanperän talot	Kauhava
75.	Perttulanmäen ryhmäkylä	Kauhava
76.	Pitkäjärven kylänraitti ja Ylikylä (ehdolla maakunnalliseksi kohteeksi)	Kauhava
77.	Riihtien, Liinamaantien, Sairaalandien ja Pöyhösenpolun varsi	Kauhava
78.	Tyni	Kauhava
79.	Varpulan taloryhmä	Kauhava
80.	Voltin asema ja asemapuisto	Kauhava
81.	Honkolan asutus (ehdolla maakunnalliseksi alueeksi)	Kuortane
82.	Hynnäläntienvarren asutus	Kuortane
83.	Konttelin asutus (ehdolla maakunnalliseksi kohteeksi)	Kuortane
84.	Koulunranta	Kuortane
85.	Kuortaneen keskusta	Kuortane
86.	Löyän kylä	Kuortane
87.	Märijärvi	Kuortane
88.	Salmen kylä	Kuortane
89.	Seppälän asutus (ehdolla maakunnalliseksi kohteeksi)	Kuortane
90.	Aittomäen talo ja tuulimylly	Kurikka
91.	Hirvikylä	Kurikka
92.	Honkala	Kurikka
93.	Ihanamäki ja Marttila	Kurikka
94.	Jalasjärven hautausmaa ja museo	Kurikka
95.	Jalasjärven kirkonkylä	Kurikka
96.	Jokipiin pellavatehdas	Kurikka
97.	Jurvan kirkonkylä	Kurikka
98.	Jurvan vanha keskusta	Kurikka
99.	Jurvan vanha veistokoulu	Kurikka
100.	Jylisevängöskosken mylly	Kurikka
101.	Jyllinkosken voimalaitos ympäristöineen	Kurikka

102.	Kankaantienvarren asutus	Kurikka
103.	Kaunislehto (entinen Kaunismaen pappila)	Kurikka
104.	Koskimäki	Kurikka
105.	Koskuen Esso	Kurikka
106.	Koskuen kirkkoympäristö	Kurikka
107.	Kurikan entinen ajokalutehdas	Kurikka
108.	Kurikan keskusta	Kurikka
109.	Kurikankylä	Kurikka
110.	Latva-Reinikka (Kotoreinikka)	Kurikka
111.	Lisämaa, Ahjola,Säntin koulu	Kurikka
112.	Miedon tiilitehdas	Kurikka
113.	Museonmäki	Kurikka
114.	Myllykylän koulu	Kurikka
115.	Mäntykosken kylä ja Hirvijärven tienvarsiasutus	Kurikka
116.	Oja-Kurikka	Kurikka
117.	Petäyskylä	Kurikka
118.	Postitie	Kurikka
119.	Pyhäkoulutupa (ent. Kiertokoulutupa, Puhelinkeskus)	Kurikka
120.	Salon koulu	Kurikka
121.	Sarvijoen kylä	Kurikka
122.	Teollisuusalue Velsa, Kurikan puunjalostustehdas ja Sauma	Kurikka
123.	Tuiskulan koulu	Kurikka
124.	Työväentalo (järjestötalot)	Kurikka
125.	Vuorenmaanmäen taloryhmä	Kurikka
126.	Halkosaaren tanssilava ympäristöineen	Lappajärvi
127.	Karvalanraitti	Lappajärvi
128.	Kuoppalan koulu	Lappajärvi
129.	Kärnän kylä ja kulttuurimaisema	Lappajärvi
130.	Laamanni	Lappajärvi
131.	Tarvolan kylä	Lappajärvi
132.	Övermarkin talot	Lappajärvi
133.	Alanurmontie 296, Alanurmon koulu	Lapua
134.	Antila	Lapua
135.	Hourunkoskentien asutus	Lapua
136.	Karhumäen opisto; Karhumäentie 923, Lapua	Lapua
137.	Kauhajärven asutus	Lapua
138.	Kauhajärven kylä	Lapua
139.	Kuortaneentien pohjalaistalot	Lapua
140.	Lakaluoman mylly ja koskimaisema	Lapua
141.	Lankilankosken myllyt ympäristöineen	Lapua
142.	Lapuan keskusta	Lapua

143.	Osuuskaupan viljasiilot	Lapua
144.	Poutuntien ja Härsiläntien asutus	Lapua
145.	Siirilä	Lapua
146.	Simpsion hautausmaa	Lapua
147.	Tiistenjoen kylä	Lapua
148.	Hellanmaantien ja Raamatuntien asutus	Lapua, Kauhava
149.	Alapään koulu	Seinäjoki
150.	Havukujan ruotsalaistalot	Seinäjoki
151.	Härmän-, Aapelin- ja Jussinraittien pientaloalue	Seinäjoki
152.	Itikanmäki	Seinäjoki
153.	Joupin kylän vanha asutus	Seinäjoki
154.	Jouppila	Seinäjoki
155.	Jussinraitin aravatalot	Seinäjoki
156.	Kainaston nuorisoseurantalo ja Kainaston koulu	Seinäjoki
157.	Kalakosken mylly ympäristöineen	Seinäjoki
158.	Kapernaumi	Seinäjoki
159.	Kauppakadun liikerakennukset	Seinäjoki
160.	Kitinojan kyläkirkko ja hautausmaa	Seinäjoki
161.	Kivistön koulu	Seinäjoki
162.	Kylänpäänkosken voimalaitos	Seinäjoki
163.	Käpymäentie 2 Toivola (ent. apteekki)	Seinäjoki
164.	Länsitie 5 Hietämäki	Seinäjoki
165.	Marttilan alue	Seinäjoki
166.	Marttilan koulu ja Seinäjoen lyseo	Seinäjoki
167.	Niemistöntien ja Heikkiläntien kulttuuriympäristö sekä Itämäki	Seinäjoki
168.	Nurmonjokivarren asutus	Seinäjoki
169.	Ojelmisto (Nurmon pappila)	Seinäjoki
170.	Peräseinäjoen kirkonkylä	Seinäjoki
171.	Petäjämäki (Katila)	Seinäjoki
172.	Pohjan pientaloalue	Seinäjoki
173.	Puskantie 3 / Nuorisokeskus ent. Yhteiskoulu / teatteritalo	Seinäjoki
174.	Sahamylly	Seinäjoki
175.	Sorsanpesä	Seinäjoki
176.	Talvitie (Mäki-Teppo, museo)	Seinäjoki
177.	Tiklas	Seinäjoki
178.	Vanha vesitorni	Seinäjoki
179.	Villa Hauta-aho	Seinäjoki
180.	Yljoen koulu, Hongisto	Seinäjoki
181.	Yli-Koskela	Seinäjoki
182.	Ylistaron asemanseutu	Seinäjoki
183.	Ylistaron KOP:n talo	Seinäjoki

184.	Ylistaron vanha keskusta	Seinäjoki
185.	Yritys	Seinäjoki
186.	Kyrönjokivarren asutus (Ylistaro)	Seinäjoki, Isokyrö
187.	Keisalan koulu	Soini
188.	Kolun entinen koulu	Soini
189.	Kukonkylän koulu	Soini
190.	Pahankalantien asutus ja Vahtilan puromylly	Soini
191.	Puutie	Soini
192.	Soinin kirkonkylä	Soini
193.	Vehun vanhan kansakoulu, Mäntykangas I	Soini
194.	Horonkylä	Teuva
195.	Kauppilan alue	Teuva
196.	Komsinkylän tienvarsiasutus	Teuva
197.	Norinkylä	Teuva
198.	Pilke, Riipin koulu	Teuva
199.	Teuvan kirkonkylä	Teuva
200.	Teuvan rautatieasema	Teuva
201.	Suksitien asutus ympäristöineen	Vimpeli
202.	Sääksjärven kylä	Vimpeli
203.	Hotelli Mesikämmen ja Eläinpuisto	Ähtäri
204.	Hämeenniemi	Ähtäri
205.	Moksu	Ähtäri
206.	Myllymäen asemakylä	Ähtäri
207.	Niemisvedentie Reijon mylly	Ähtäri
208.	Rämälän kylä	Ähtäri
209.	Ähtärin keskusta	Ähtäri
210.	Ähtärin museo	Ähtäri
211.	Kyrönkankaantie	Kauhajoki, Seinäjoki, Isokyrö, Kurikka, Ilmajoki

Tarkistettut maakunnallisesti merkittävät kohteet

ALAJÄRVI

Menkijärven sotatie, lentokenttä ja Oravan vanha kylätontti

Aluetyypit: metsämaisema, liikenneympäristö, järvi- ja jokivarsimaisema, agraarimaisema

Arvot: sotahistoriallinen, liikennehistoriallinen, asutushistoriallinen, rakennushistoriallinen, maisemallinen

Arvojen perustelu: Menkijärven pohjoisrannalla sijaitseva vanha Oravan kylätontti on edelleen asuttuna. Sen läheisyyteen rakennettiin 1700-luvulla postitie, joka Suomen sodan (1808–1809) tapahtumien vuoksi nimettiin Sotatieksi. Menkijärven lentokenttä rakennettiin 1937 ilmasotakoulun apukentäksi. Lentokoulutus alkoi 1939 ja jatkui sodan päättymiseen 1944. Kentän vakituksena käyttäjänä sotien aikana ja niiden jälkeen oli Kauhavan ilmasotakoulu, jonka harjoitusalueena kenttä toimi. Lentokenttätoiminta vilkastui harrastusilmailun lisääntymisen myötä, 1970-luvun alusta kenttä toimi uudelleen ilmasotakoulun lento- ja leirikenttänä. 1960-luvulla kenttää laajennettiin. Alueella on rakennusperinnön kannalta vaatimattomia lentokenttärakennuksia. Lentokentällä sijaitsee vuosina 1808–1809 käydyn Menkijärven taistelun muistomerkki sekä Menkijärven lentokentän muistomerkki vuodelta 1994. Kenttää ylläpitäjää Menkijärven lento-osuuskunta. Lentokenttä on harrasteilmailijoiden käytössä. Siellä toimivat Alajärven Ilmailukerho, Järvisseudun Lentokerho, Vaasan Lentokerho, sekä lisäksi kesäisin Ilmasotakoulun Lentokerho ja Etelä-Pohjanmaan Ilmailukerho.

Muutokset: Koko alue on inventoitu 2016–2017 ja lentokenttä erikseen 2019. Aluerajaus inventoinnin 2016–2017 mukaisesti, joka sisältää myös Menkijärven lentokentän.

Pinnäisten pirtti ympäristöineen

Nimi korjattu oikein. Inventointimateriaalissa käytetty myös nimeä Pinniäisten pirtti.

ALAVUS

Rissan talo ja Loueslahden loma-asutus

Sydänmaan asema-alue

Koivuniemi (Kuorasjärven koulu)

Uusi nimi: Rissan talo ja Loueslahden loma-asutus, Sydänmaan asema-alue ja Koivuniemi (Kuorasjärven koulu)

Aluetyyppi: järvi- ja jokivarsimaisema, liikenneympäristö

Arvot: asutushistoriallinen, liikennehistoriallinen, arkkitehtoninen, sosiaalhistoriallinen, sivistyshistoriallinen, rakennushistoriallinen, kyläkuvallinen

Arvojen perustelu: Kuorasjärven rantaan, Rissan, Jaakkolan ja Louesniemen kantatalojen hyvin säilyneiden talonpoikaistalojen talouskeskusten ympäristöön on muodostunut aikojen kuluessa omaleimainen asuinalue. Rautatien vaikutuksesta rantatien varteen on 1900-luvun alkupuolelta lähtien ruvennut rakentumaan lomanviettopaikka, joka myöhemmin on muodostunut mökkikyläksi. Tampere-Vaasa-radon varteen 1881–1883 rakennettiin Sydänmaan asema pysäkin piirustusten perusteella, mutta laajennettiin molempiin päätyihin tehdyillä poikkipäädyillä vuonna 1908. Samoin tehtiin useisiin muihin Vaasan radan varren pysäkkeihin. Alueeseen liittyi alun perin asuinrakennus, makasiini- ja piharakennuksia sekä puisto. Asuinkäytössä oleva asema on säilytetty hyvässä kunnossa. Tienristeyksessä sijaitseva kauppa liittyy rautatietoimintaan. Alavuden 5. koulu rakennettiin vuonna 1908. Se toimi vanhainkotina sekä lastensairaalana 1939–1940. Koulutoiminta jatkui vuoteen 1968, minkä jälkeen siirtyi asuinkäyttöön. Entinen Kuorasjärven kansakoulu edustaa katoamassa olevaa kansakouluverkostoa.

Muutokset: Yhdistetty kohteeseen Rissan talo ja Loueslahden loma-asutus kohteet Sydänmaan asema-alue ja Kuorasjärven koulu. Nämä rajautuvat alueina toisiinsa ja Sydänmaan asema liittyy historiansa osalta Loueslahden loma-asutuksen syntyyn. Kaupparakennus Vierre Sydänmaan asema-alueella ei huonon kuntonsa vuoksi enää ole maakunnallisesti arvokas. Uusi nimi on Rissan talo ja Loueslahden loma-asutus, Sydänmaan asema-alue ja Koivuniemi (Kuorasjärven koulu).

Asemakylän seutu ja Kauppaneuvoksentie ympäristöineen

Aluetyyppi: taajamaympäristö

Arvot: asutushistoriallinen, liikennehistoriallinen, sivistyshistoriallinen, henkilöhistoriallinen, rakennushistoriallinen, rakennustekninen, taajamakuullinen

Arvojen perustelu: Maaseutukylästä 1900-luvun taitteessa rakennetun rautatien myötä tiiviiksi kyläyhteisöksi muodostunut Asemakylä käsittää Kauppaneuvoksentien varren ja Rauhan-Kytökujan historiallisesti kerroksisen asutuksen. Tien eteläosassa Lampimäen talonpoikaistalo viljelysmaisemineen edustaa alueen vanhinta ajallista kerrostumaa. Kauppaneuvoksentien keskivaiheilla kauppaneuvos Svante Kurikan huvila ja muistomerkki. Tien ympäristöön sijoittuu myös jälleenrakennuskauden asutusta. Tie jatkuu 1900-luvun alun liikekeskuksen ohi, radan yli asemakylään ja vanhan Asemankoulun ympäristöön. Koulun vieressä on säilynyt urheilukenttä vanhoine katsomoineen.

Muutokset: Aluerajaus inventoinnin 2016–2017 mukaisesti. Näin aluerajaus sisältää myös inventoinnin 2019 kohteet.

EVIJÄRVI

Evijärven kirkon ympäristö ja asutus

Aluetyyppi: taajamaympäristö

Arvot: asutushistoriallinen, sosiaalihistoriallinen, sivistyshistoriallinen, kirkkohistoriallinen, arkkitehtoninen, rakennustekninen, taajamakuullinen

Arvojen perustelu: Arvoalue sijoittuu Kirkkotien varteen ja rajautuu kirkon pohjoispuolella Ala-Kniivilän kantatalon talouskeskukseen, kirkon eteläpuolella alue jatkuu tienvarsiasutuksena Viskarinmäkeen asti. Alueen maisematyyppi vaihtuu kirkon seutuvilla agraarimaisemasta taajama-alueeseen. Alueen kiintopisteenä on RKY1993 kohteena ollut kirkko kellotapuleineen. Evijärven puukirkko on rakennettu 1759 (Antti Hakola). Alkuperäisessä muodossaan se oli tasavartinen ristikirkko, jota kattoi korkea aumakatto. Nykyiseen asuunsa kirkko muutettiin 1887 (Heikki Kuorikoski). Erillinen puinen kellotapuli rakennettiin 1760 ja uusittiin 1887. Kirkkomaalla sijaitseva siunauskappeli on vuodelta 1886. Kirkkoa ympäröi vanha hautausmaa ja sitä reunustava luonnonkiviaita. Kirkkoa vastapäätä tien toiselle puolelle sijoittuu 1954 rakennettu pappila, Teltamola. Sen suunnittelija on rakennusmestari Rikhard Sulkakoski. Rakennus on tiilirunkoinen ja ajalleen ominaisen laadukas sekä arkkitehtonisesti että rakennusteknisesti. Rakennuksen konventionaalista massoittelemia piristävät ajankohtana muodikkaat puhtaaksi muuratut yksityiskohdat, kulmaerkerit ja avokatokset. Rakennus edustaa rakennusajalleen tyypillistä, mutta nykyisin harvinaistunutta rakennustapaa. Pappilan tontti lohkottiin Kniivilän kantatalosta 1930-luvulla muodostetusta Hautakedosta vuonna 1955. Kirkkotien itäpuolelle muodostuu ehyt jälleenrakennuskauden asutusalue.

Muutokset: 1950-luvun pappila Teltamola on liitetty alueeseen Evijärven kirkon ympäristö ja asutus. Pappila liittyy oleellisesti kirkkoon ja seurakuntaan ja se sijaitsee kirkon välittömässä läheisyydessä.

Inankylän kulttuuriympäristö

Inankylän Koivukangas ja Koivumäki

Uusi nimi: Inankylän kulttuuriympäristö sekä Inankylän Koivukangas ja Koivumäki

Aluetyyppi: järvi- ja jokivarsimaisema, kylämaisema, agraarimaisema

Arvot: asutushistoriallinen, sivistyshistoriallinen, tapahtumahistoriallinen, rakennusperinteinen, kyläkuullinen

Arvojen perustelu: Inanjärven länsireunaa mutkittitelevan vanhan kylätien varteen sijoittuva arvoalue käsittää entisen kansakoulun pihapiirin sekä maaseudun pienasumusten ja talonpoikaistalojen talouskeskusten hyvin säilyneitä pihapiirejä kuten Asukkaan, Linnan ja Kotiahon taloryhmät 1800-luvulta. Kylämaisemassa avautuu näkymä Inanlahdelle ja Inansaaren suuntaan.

Söderenan kantatalosta muodostetun Koivukankaan ja siitä muodostetun Koivumäen talouskeskukset sijoittuvat Inanlahden itärannalle, Sydänmaantien varteen. Mahdollisesti vanhimmilta osiltaan aina 1700-luvulta peräisin olevat, pitkänurkkaiset, ylöspäin levenevät päärakennukset sijoittuvat peräkkäin pitkäsivu järven suuntaan. Rantapellon yli avautuu näkymä järvelle.

Muutokset: Yhdistetään alueet Inankylän kulttuuriympäristö sekä Inankylän Koivukangas ja Koivumäki. Alueet sijaitsevat lähekkäin saman kylän alueella. Uusi nimi kohteella on Inankylän kulttuuriympäristö sekä Inankylän Koivukangas ja Koivumäki.

Kultalahden talot, Myllypelto ja Mäki

Oikea nimi: Kultalahden talot, Kultalahti ja Mäki

Aluetyyppi: taajamaympäristö

Arvot: asutushistoriallinen, rakennusperinteinen, taajamakuullinen

Arvojen perustelu: Kultalahden ja Söderkultalahden kantataloista muodostettujen Kultalahden ja Mäen talojen hyvin säilyneet, 1800-luvun alkupuolella rakennetut, puolitoistakerroksiset talonpoikaistalot muodostavat porttimaisen asetelman Evijärven kirkonkylän läpi kulkevan vanhan tielinjauksen Kauppatien varteen.

Muutokset: Aluerajauksesta poistetaan Kultalahden talon uudemmat rakennukset. Näin kohde edustaa paremmin 1800-luvun järviseutulaista rakentamista. Oikea nimi on Kultalahden talot, Kultalahti ja Mäki. Inventointimateriaalissa käytetty osin myös nimitystä Kultalahden talot, Myllypelto ja Mäki.

Väinönmuseo

Oikea nimi: Väinöntalo Järviseudun museo

Aluetyyppi: agraarimaisema

Arvot: henkilöhistoriallinen, sivistyshistoriallinen, rakennusperinteinen, kyläkuullinen

Arvojen perustelu: Kotiseutuneuvos Väinö Tuomaalan vuonna 1955 perustama Järviseudun museo eli Väinöntalo esittelee eteläpohjalaista talonpoikaiskulttuuria. Alueelle on siirretty yli 20 rakennusta eri puolilta Järviseutua. Vanhimmat rakennuksista ovat 1600-luvulta.

Muutokset: Aluerajauksessa poistettu naapuritila, joka ei kuulu museoalueeseen. Korjattu kohteen oikea nimi Väinöntalo Järvisseudun museo. 2016–2017 inventoinnissa virheellisesti nimenä Väinönmuseo.

ILMAJOKI

Ilmajoen keskusta

Aluetyyppi: taajamaympäristö, järvi- ja jokivarsiympäristö

Arvot: elinkeinohistoriallinen, henkilöhistoriallinen, tapahtumahistoriallinen, rakennusperinteinen, arkkitehtoninen, taajamakuullinen

Arvojen perustelu: Arvoalueen solmukohtaan, tapahtumahistoriallisesti merkittävälle Jaakko Ilkan kentälle tiivistyy muistumia 1500-luvulla soditun Nuijasodan ajalta. Alueelle rakennettiin myöhemmin kirkko, josta on jäljellä vanha hautausmaa. Kentän laidalle perustettiin 1914 kotiseutumuseo, joka on yksi Suomen vanhimmista. Rakennuksen arkkitehtuuri viittaa paikalta purettuun kirkkoon. Kentällä on vietetty Ilmajoen musiikkijuhlia vuodelta 1977. Alueen reunalla sijaitsee kunnantalo 1960-luvulta. Alue ulottuu sillan toisella puolella jatkuvalle liikekeskustan alueelle, jossa on säilynyt historiallisesti kerroksinen liikerakennuskokonaisuus 1900-luvun alusta vuosisadan puoliväliin.

Muutokset: Aluerajauksessa yhdistetty inventoinnin 2016–2017 ja 2019 alueet sekä pistekohde Mattila. Näin huomioitu alueen sekä vanhempi että uudempi rakennettu kulttuuriympäristö.

KAUHAJOKI

Aronkylä

Aluetyyppi: Tiiviihkö kyläkeskusta

Arvot: asutushistoriallinen, liikennehistoriallinen, elinkeinohistoriallinen, aatehistoriallinen, arkkitehtoninen, rakennustekninen, kyläkuullinen

Arvojen perustelu: Kohdealue sijoittuu Aronkylän Kauppatien ja siitä risteävän Asematien varsille. Maisemaa halkovat Kyrönjoki, Suupohjan rata ja kantatie 67. Nykyisin Kauppatienä tunnettu vanha maantie kulkee joen länsireunaa muuttuen Kauhajoen keskusta tultaessa Kattilakoskentieksi ja yhtyy etelässä Topeeka. Aronkylän alue alkoi 1900-luvun alkupuolelta lähtien muodostua raideliikenteen ansiosta liikekeskustaksi etelämpänä sijaitsevan Kauhajoen keskustan rinnalle. Rakennusperintö Kauppatien varrella on useita enimmäkseen 1940- ja 1950-luvuilla valmistuneita, pienikokoisia ja arkkitehtonisesti laadukkaita osia sisältäviä asuin- ja liikerakennuksia. Rakennukset sijaitsevat pääosin kiinni tiereunassa. Kokonaisuutta hämärtää niiden keskelle 1970-luvulla rakennettu hallimainen

liikerakennus pysäköintiaukioineen. Länsi-itä-suuntaisen Asematien varrella on lähinnä vanhempaa asuinrakennuskantaa. Tie päättyy Aronkylän rautatieasema-alueeseen, johon kuuluu mm. asemanhoitajan asunto (1927). Kauhajoen asemarakennus rakennettiin 1911 Thure Hellströmin laatimien Suupohjan radan V luokan tyyppipiirustusten mukaan, ja sitä laajennettiin 1954. Samoja piirustuksia käytettiin myös mm. Teuvan, Närpiön, Korson ja Harjavallan asemilla. Henkilöliikenne Kauhajoelle lopetettiin 1968 ja tavaraliikenne jatkui vuoteen 2002.

Muutokset: Lisätään Aronkylän alueeseen Kauhajoen asema. Alueet rajautuvat toisiinsa ja liittyvät toisiinsa myös historiansa puolesta. Näin Kauhajoen asema voidaan poistaa pistekohteena, kun sisältyy alueeseen.

Kauhajoen keskusta, Kauhajoen keskusta Topeeka ja Kauhajoen hallintokeskuksen ympäristö

Aluetyyppi:kaupunkiympäristö

Arvot:asutus- ja elinkeinohistoriallinen, kirkkohistoriallinen, hallintohistoriallinen, sosiaalishistoriallinen, sivistyshistoriallinen, hallintohistoriallinen, tapahtuma-/muisto uskomushistoriallinen, arkkitehtoninen, rakennustekninen, kaupunkikuvallinen

Arvojen perustelu: Vanhasta maaseutukylästä liikekeskustan ja hallinnollisen keskuksen muotoutumiseen aina 1980-luvulle asti edustava aluekokonaisuus sijoittuu Topeekan varteen. Se käsittää modernin kirkon, vanhan hautausmaan ja Lukkarilan lisäksi vanhojen maatalojen Yli-Knuutilan/Sanssin kartanon ja Rinta-Knuutilan talouskeskukset sekä Knuutilan vanhan myllyn. Kirkon lähellä sijaitsee vuonna 1882 perustettu Ollonqvistin kauppakartano ja useita 1900-luvun alun liikerakennuksia. Lisäksi entinen kotitalouskoulu Sööpäri puistoineen, Sanssin koulu ja seurojentalo Rientola. Uudempaa rakennusperintöä edustavat Kauhajoen lukio 1952 sekä kirjasto ja kaupungintalo 1980-luvulta. Topeeka on toinen Kauhajoen keskustan kahdesta pääraitista, ja niistä vanhempi. Tien varrella sen molemmin puolin on liikerakennuksia ja liike-asuinrakennuksia lähes kilometrin matkan kirkolta pohjoiseen päin aina Urheilutielle asti. Topeekan varren rakennuskannassa on jäseniä lähes jokaiselta 1900-luvun vuosikymmeneltä. Maamerkiksi kohoaa modernistinen kirkko. Kirkkoympäristöön kuuluu myös uusi seurakuntatalo sekä liikekiinteistö nimeltä Seurakuntatalo (1920). Kohteita ovat mm. entinen yhdyspankki, 1970-luvun linja-autoasema, 1980-luvun hotelli Kauhajoen krouvi ja 1990-luvun koulutuskeskus (nyk. SEDU). Topeekan linjaus on nähtävissä jo 1700-luvun kartoilla. Liikekeskusta alkoi muodostua kirkon läheisyyteen 1800-luvun lopulta lähtien. Kauhajoen hallintokeskuksen ympäristö koostuu hallinto-, kulttuuri- ja opetusrakennuksista, joita yhdistää mutkitteleva Prännärintie. Alueen keskivaiheilla sijaitsee vanha Sanssin kartano näyttävine puistoineen. Kartanon eteläpuolella on hallinto- ja kulttuurirakennusten alue. Alueen etelä- ja pohjoispäissä on opetusrakennusten alueita. Itälaidan etelä-pohjoissuuntainen Puistotie on toinen Kauhajoen keskustan kahdesta pääraitista. Alue käsittää myös terveysaseman, koulukeskuksen ja ammatti-instituutin rakennuskannat. Kohdealueen julkiset rakennukset on suunniteltu 1950–1980-luvuilla. Rakennukset ovat arkkitehtonisesti kunnianhimoisia, ja kokonaisuus on varsin monimuotoinen. Ennen nykyistä hallintokeskusta paikalla oli Knuutilan tilan viljelysmaita.

Muutokset: Aluerajausta on muutettu niin, että alue muodostuu kolmesta yhdistetystä alueesta: Kauhajoen keskusta, Kauhajoen keskusta Topeeka ja Kauhajoen hallintokeskuksen ympäristö. Alueista Kauhajoen keskusta on inventoitu 2016–2017 ja Kauhajoen keskusta Topeeka sekä Kauhajoen hallintokeskuksen ympäristö 2019. Alueet menevät osin päällekkäin tai rajautuvat toisiinsa, joten yhdistäminen on perusteltua.

KAUHAVA

Kauhavan kaupunki koostuu neljästä entisestä kunnasta. Osa Kauhavan kohteista oli sijoitettu väärän kunnan alueelle. Kohteiden oikea sijoittuminen on seuraava:

Fräntilän kylä on Kortesjärveen kuuluva,

Harjun taloryhmä on Ylihärmään kuuluva,

Härmän sairaala on Alahärmään kuuluva,

Kauhavan keskusta kirkkoympäristöineen on Kauhavaan kuuluva.

Alahärmän asemat

Uusi nimi: Härmän asema ja Voltin asema

Aluetyyppi: liikenneympäristö

Arvot: liikennehistoriallinen, arkkitehtoninen, kyläkuvallinen

Arvojen perustelu: Härmän asema rakennettiin 1884–1886 tyyppipiirustuksin, ja laajennettiin vuonna 1905 B. Granholmin suunnitelman mukaan. Alkuperäinen tyyli säilyi. Voltin asemarakennuksen lisäksi alueelle rakennettiin 1884–1886 asuinrakennuksia piharakennuksineen sekä makasiini. Asemalle johti koivukuja, ja sen ympäristöön perustettiin puisto, joka edelleen on jäljellä.

Muutokset: Aluekohde Alahärmän asemat muutettu kahdeksi pistekohteeksi: Härmän asema ja Voltin asema. Vanha aluerajaus, joka sisältää vain kaksi asemaa ja rata-alueen asemien välillä, on epämääräinen. Muutos selkeyttää aluerajausta.

Uudet pistekohteet

Härmän asema

Aluetyyppi: rautatiealue

Arvot: liikennehistoriallinen, arkkitehtoninen, historiallinen, kyläkuvallinen

Arvojen perustelu: Härmän asema rakennettiin 1884–1886 tyyppipiirustuksin, ja laajennettiin vuonna 1905 B. Granholmin suunnitelman mukaan. Härmän aseman lisäksi sen ympäristöön rakennettiin kolme asuinrakennusta piharakennuksineen. Alkuperäinen tyyli säilyi. Toiminta loppui 1989, mutta alkoi uudestaan 2017. Ulkoasu on pääosin alkuperäisessä asussa yksityiskohtia myöden, kuten uusrenessanssityylinen ulkovuoraus koristeellisine listoituksineen ja päätykolmioiden koristeaiheineen. Myös kuisti ja päädyn kellarin sisäänkäynnin peltinen, koristeellinen katos ovat säilyneet.

Muutokset: Aluekohde Alahärmän asemat muutettu kahdeksi pistekohteeksi: Härmän asema ja Voltin asema. Vanha aluerajaus, joka sisältää vain kaksi asemaa ja rata-alueen asemien välillä, on epämääräinen. Muutos selkeyttää aluerajausta.

Voltin asema

Aluetyyppi: rautatiealue

Arvot: liikennehistoriallinen, arkkitehtoninen, historiallinen, kyläkuvallinen

Arvojen perustelu: Voltin asema rakennettiin 1884–1886 pysäkin tyyppipiirustuksen mukaisesti. Siihen tehtiin laajennukseksi poikkipääty 1908 alkuperäinen tyyli säilyttäen. Asemarakennuksen lisäksi alueelle rakennettiin 1884–1886 asuinrakennuksia piharakennuksineen sekä makasiini. Ulkoasultaan rakennus on pääosin säilyttänyt alkuperäisyytensä. Sen tyyli on yksinkertaisempi kuin Härmän aseman, mutta asemaa ympäröimään perustettiin monipuolinen asemapuisto jalopuineen ja pensasistutuksineen. Puistossa kasvaa mm. tammia ja pihtakuusia ja esim. siperianhernepensaita. Asemalle johti koivukuja. Puisto on edelleen jäljellä.

Muutokset: Aluekohde Alahärmän asemat muutettu kahdeksi pistekohteeksi: Härmän asema ja Voltin asema. Vanha aluerajaus, joka sisältää vain kaksi asemaa ja rata-alueen asemien välillä, on epämääräinen. Muutos selkeyttää aluerajausta.

Kauhavan rautatieasema

Uusi nimi: Kauhavan rautatieasema ympäristöineen

Aluetyyppi: rautatiealue

Arvot: liikennehistoriallinen, arkkitehtoninen, historiallinen, teollisuushistoriallinen, elinkeinohistoriallinen, rakennustekninen, kaupunkikuvallinen

Arvojen perustelu: Kurt Nylanderin suunnittelema, vuonna 1884 valmistunut ja vuonna 1903 Bruno Granlundin suunnitelman pohjalta laajennettu, uusrenessanssityylinen Kauhavan rautatieasema on säilytetty julkisivuiltaan pääosin alkuperäisenä. Sen ympärille suunniteltu asemapuisto on jäljellä. Asema ei ole enää käytössä. Radan toisella puolella sijaitsee osuuskaupan kookas viljasiilo. Se on funktionalistinen, kookas siilorakennus, joka on toteutettu paikalla teräsbetonista liukuvalumenetelmällä. Siilorakennusta on vuosien kuluessa täydennetty metallirunkoisilla ja -kuorisilla laajennusosilla. Osuuskauppa rakennutti

viljasiiloja liikenneyhteyksien ääreen perustamisestaan lähtien, mutta ensimmäinen liukuvalumenetelmällä valettu mylly oli arkkitehti Erkki Huttusen SOK:lle suunnittelema Viipurin mylly, joka valmistui 1932. Kauhavan viljasiilo kuuluu yhtä lailla menetelmän varhaisimpiin toteutuksiin.

Muutokset: Kauhavan rautatieasema on inventoitu 2016–2017 ja Osuuskaupan viljasiilot 2019. Kohteet sijaitsevat samalla rautatiealueella ja siksi osuuskaupan viljasiilot on yhdistetty Kauhavan rautatieaseman alueeseen. Osuuskaupan viljasiilot poistetaan maakunnallisesti arvokkaana pistekohteena. Uusi nimi alueelle Kauhavan rautatieasema ympäristöineen.

Kauhavan keskusta kirkkoympäristöineen

Aluetyyppi: kaupunkiympäristö

Arvot: asutushistoriallinen, arkkitehtoninen, muisto-/uskomushistoriallinen, teollisuushistoriallinen, tapaumahistoriallinen, rakennusperinteinen, kaupunkikuvallinen

Arvojen perustelu: Jo 1500-luvulta asuttuna olleelle Kauhavan keskustaajaman alueelle, sijoittuu runsaasti eri-ikäistä rakennusperintöä. Kauhavan vanhan kirkon paikalle Josef Stenbäckin suunnittelema uusi kirkko on vuodelta 1925. Pääraitteina ovat edelleen Kauppatien ja Passinraitin historialliset tielinjaukset, joiden varsille sijoittuu alueen vanhin rakennuskanta kuten Passinraitin raittikylä. Lisäksi alueella ovat työväen- ja nuorisoseurantatolot ja lisäksi Järvenpään puukkotehdas 1930-luvulta.

Muutokset: Aluerajausta muutettu niin, että inventoinnin 2016–2017 aluerajaukseen tulee mukaan Passinraitti kokonaan. Passinraitti on historiallinen tielinjaus ja muodostaa tielinjauksen ja rakennuskannan osalta ehjän kokonaisuuden. Koko Passinraitin matkalla on vanhaa rakennuskantaa.

Kortesjärven kirkonkylä

Aluetyyppi: taajamaympäristö, kyläympäristö

Arvot: asutushistoriallinen, liikennehistoriallinen, rakennusperinteinen, arkkitehtoninen, taajamakuvinen

Arvojen perustelu: Kortesjärven kirkon ympäristöön levittäytyvän historiallisesti kerroksisen taajaman kulttuurihistorialliset arvot keskittyvät kirkkoympäristöön ja sen länsipuolella mutkittelevan vanhan maantienlinjauksen, nykyisen Jääkärintien varren rakennuskantaan sekä kirkon pohjoispuoliseen alueeseen ja etelässä Nuottiniemen vanhaan asuintonttiin, jonka talonpoikainen rakennuskanta on säilynyt hyvin. Alueella on lisäksi keskiaikaiseen maakuntarajahistoriaan liittyvän Nuottimäen prunnin paikka, joka nykyisin toimii nähtävyytenä.

Muutokset: Alueella on tapahtunut inventointien jälkeen muutoksia. Kortesjärven kirkonkylän koulu on siirretty lähes vastapäätä kirkkoa, vanhan kunnantalon viereiselle tontille, jossa on

ollut aikaisemmin siirretyt tikashuone ja aitta. Koulualueelle on rakennettu uusi koulurakennus ja koulurakennuksia on kunnostettu.

KURIKKA

Museonmäki, ns. Mosselokaupunki

uusi nimi: Kurikan kotiseutumuseo

Aluetyyppi :kaupunkiympäristö

Arvot: asutushistoriallinen, tapahtumahistoriallinen, rakennusperinteinen, kaupunkikuvallinen

Arvojen perustelu: Kurikan kotiseutumuseon ympäristössä, ns. Mosselokaupungin alueella on säilynyt vanhaa asutusta sekä lukkarin virkatalo Lukkarila vuodelta 1914.

Muutokset: Alue todettu rakennuskannaltaan hajanaiseksi. Kohde rajattu käsittämään ainoastaan Kurikan kotiseutumuseon alueen. Kohde muuttuu näin pistekohteeksi. Uusi nimi kohteelle Kurikan kotiseutumuseo.

Kurikan keskusta

Aluetyyppi: kaupunkiympäristö

Arvot: asutushistoriallinen, hallintohistoriallinen, kirkkohistoriallinen, rakennusperinteinen, arkkitehtoninen, kaupunkikuvallinen

Arvojen perustelu: Arvoalue rajautuu Kurikantien, Seurapuistikon, Laurintien ja Kurikanlahden väliselle alueelle ja käsittää keskustaajaman ydinalueen, jonka tiiviin kokonaisuuden kiintopisteeksi sijoittuu kirkko ja hautausmaa aitoineen, talvihautoineen ja muistomerkkeineen. Kirkkomiljööön ympärille muodostuu historiallisesti kerroksinen, toiminnallisesti monimuotoinen alue, jonka historiallinen ydin sijoittuu Kurikantien vanhan maantienlinjauksen varteen. Alue käsittää muun muassa Ala-Jyrän kantatalon vanhan tontin 1800-luvun talonpoikaistaloiheen, 1920–1930-lukujen rakennusperintöä edustavat Franssila sekä Seurakuntataloksi vuonna 1939 rakennetun Kurikkala, joka on kurikkalaisen rakennusmestari Sameli Hakolan rakentama. lisäksi alueella on runsaasti liike-, koulu- ja rautatierakennuksia, modernia rakennusperintöä, vanha Esson huoltamo ja kirjaston vuodelta 1982.

Muutokset: 2019 inventoinnin yhteydessä rajaukseksi esitettiin inventoinnin 2016–2017 rajausta pois lukien Kurikan metalli (entinen Esson huoltamo). Seinäjoen museon ja Etelä-Pohjanmaan ELY-keskuksen kanssa käydyssä neuvottelussa päätettiin pitäytyä inventoinnin 2016–2017 aluerajauksessa, jossa Kurikan metalli/entinen huoltamo on mukana.

Jokipiin pellavatehdas

Aluetyyppi: laitosympäristö

Arvot: teollisuushistoriallinen, sosiaalihistoriallinen, rakennushistoriallinen, maisemallinen

Arvojen perustelu: Jokipiin pellavatehtaan alue sijaitsee 3-tien varrella Jalasjoen rantatöyräällä. Alueeseen kuuluvat entiset kehräämö-, kutomo-, mylly- ja varistorakennukset, höyläämö ja sähkömuuntaja sekä tehtaanjohtajan asuinrakennus karja- ja ulkorakennuksineen ja hieman kauempana sijaitseva kutomomestarin asuinkiinteistö

Muutokset: Aluerajauksena inventoinnin 2016–2017 rajaus. Rajaus pitää näin sisällään kaikki alueen rakennukset ja alueelle johtavan sillan.

Jurvan vanha keskusta

Aluetyyppi: kyläympäristö

Arvot: asutushistoriallinen, rakennusperinteinen, kyläkuvallinen

Arvojen perustelu: Mäntyläntien varren raittiasutus on Jurvan vanhinta asuinalueetta, jossa sijaitsee Hiipakan, Mäntylän ja Peuran kantatalojen talouskeskukset, vanha hautausmaa muistomerkkeineen sekä vanha maantiensilta. Alue on ollut asuttuna viimeistään 1600-luvulta. Hiipakan talouskeskus saattaa edelleen sijaita vanhan kylätontin paikkeilla, nykyisen Jurvantien pohjoispuolella. Mäntyläntien nimellä kulkeva tielinjaus näkyy vuoden 1745 pitäjänkartassa suunnilleen nykyisin linjauksin. 1600-luvulta käytössä olleen Auneen hautausmaan paikka sijoittuu tien itäpuolelle, vanhan sillan läheisyyteen

Muutokset: Aluerajausta muutetaan inventoinnin 2016–2017 osalta siten, että Jurvantien pohjoispuolelta alueeseen sisältyvät tilat Jurvantie 4 ja Jurvantie 38.

Ihanamäki ja Marttila

Kirjalliset tiedot kohteista vajaan.

Muutokset: Yhdistetään pistekohteet Ihanamäki ja Marttila alueeksi. Kohteet sijaitsevat vierekkäin ja pistekohteiden alueet rajautuvat toisiinsa.

Jurvan veistokoulu

Aluetyyppi: laitosympäristö

Arvot: sivistyshistoriallinen, rakennusperinteinen, arkkitehtoninen, maisemallinen

Arvojen perustelu: Pohjanmaalaisen käsityötaidon opettamista varten tilattomalle väestölle perustettu Jurvan Veistokoulu laajeni Pohjanmaan Nikkarikeskukseksi ja 1900-luvun loppuvuosina ammattikorkeakouluksi. Ajallisesti kerroksiseen kouluympäristöön kuuluu vuonna 1956 rakennetun koulurakennuksen lisäksi myös mm. asuntola 1970-luvulta sekä vuonna 2004 valmistunut, arkkitehtonisesti merkittävä koulurakennus Sella, jonka suunnitteli arkkitehtuurikilpailun voittanut arkkitehti Mauri Mäki-Marttunen.

Muutokset: Inventoinnin 2016–2017 ja 2019 aluerajaukset ovat hieman erilaiset. Aluerajaus inventoinnin 2016–2017 mukaisesti.

LAPPAJÄRVI

Halkosaaren tanssilava ympäristöineen

Aluetyyppi: järvi- ja jokivarsimaisema

Arvot: tapahtumahistoriallinen, sivistyshistoriallinen, arkkitehtoninen, rakennustekninen, maisemallinen

Arvojen perustelu: Halkosaaren vuonna 1961 valmistunut tanssilava sijoittuu Etelä-Pohjanmaan Järviseudulle, Lappajärven laskujoen Ähtävänjoen rannalle. Suurin osa Suomen tanssilavoista rakennettiin 1950–1960-lukujen aikana. Suomalaiseen kesänviettokulttuuriin kuuluvat lavatanssit vakiintuivat 1900-luvun alussa iltamakulttuurin myötä seurojentalojen toiminnaksi. Lavatanssit olivat yleistä ja yhteistä ajanvietettä yli luokkarajojen. Lavoja rakennettiin yhdistysten toimesta usein talkoovoimin näyttävään paikkaan vesistöjen ääreen. Vuonna 1993 tanssilavan läheisyyteen rakennettiin myös kesäteatteri.

Muutokset: Aluerajaus inventoinnin 2016–2017 mukaisesti, mutta pohjoisosasta alue rajautuu Itäkyläntiehen inventoinnin 2019 mukaisesti. Näin kohteeseen sisältyy myös tanssilavan silta, lipunmyyntikoju sekä Lappajärven kansanpadon muistomerkki, jotka ovat oleellisesti alueeseen kuuluvia ja tärkeä osa kokonaisuutta.

Hyytisentien asutus ja vanha käräjätupa

Uusi nimi: Laamanni, vanha käräjätupa

Aluetyyppi: taajamaympäristö

Arvot: asutushistoriallinen, sivistyshistoriallinen, oikeushistoriallinen, rakennusperinteinen, taajamakuullinen

Arvojen perustelu: Hyytiälä on yksi Lappajärven vanhoista kylistä, jonka läpi kulkee Hyytisentie vanhoihin linjauksiin. Lappajärven museona toimiva entinen käräjätupa siirrettiin nykyiselle paikalle 1820–1840-lukujen aikana. Vuonna 1950 rakennettiin keskikoulu ja uusi

koulu 1960-luvulla. Pohjoispuolella, Pitkätien päässä sijaitsee kylälle nimensä antaneen Hyytisen vanha asuinrakennus viimeistään 1800-luvun lopulta. Itään päin kuljettaessa tien pohjoispuolella on vanha kanttorin virkatalo vuodelta 1865 puutarhoineen sekä vanhaa talonpoikaisasutusta

Muutokset: Kohdealueella on tapahtunut inventoinnin 2016–2017 jälkeen monia muutoksia. Useiden kohteiden kunto on heikentynyt ja joitakin ollaan purkamassa. Alueelle on rakennettu myös uutta mm. koulu ja liikuntahalli. Muutosten vuoksi alue ei enää kokonaisuudessaan ole maakunnallisesti arvokas. Maakunnallisesti arvokkaaksi pistekohteeksi jää vanha käräjätupa Laamanni.

Kärnän kylä ja kulttuurimaisema

Aluetyyppi : saaristo- ja rannikkoympäristö, kyläympäristö

Arvot: asutushistoriallinen, sivistyshistoriallinen, rakennusperinteinen, kyläkuullinen

Arvojen perustelu: Lappajärven niemekkeen, Kärnänsaaren Kärnän kylässä muodostuu alueen pohjoisosaa kiertävän tien ympäristöön huomattava kulttuuriympäristö, jossa mm. Kärnän koulu ja Kankaanpään talo 1700-luvun aittoineen muodostavat hyvin säilyneen kokonaisuuden.

Muutokset: Aluerajausta laajennettu hieman inventoinnin 2016–2017 rajauksesta. Vanhassa inventoinnissa alue rajautuu pitkälti tielinjauksen mukaisesti. Uusi rajausta tuo paremmin rakennetun kulttuuriympäristön osaksi aluetta.

LAPUA

Siirilät, Kaupunginosa 10, 1910–1930-luvun asuinalue, jälleenrakennusajan alue, koulualue ja Siirilän pappila

Aluetyyppi: kaupunkiympäristö

Arvot: asutushistoriallinen, sivistyshistoriallinen, sosiaalishistoriallinen, rakennusperinteinen, rakennushistoriallinen, arkkitehtoninen, kaupunkikuullinen, maisemallinen

Arvojen perustelu: Tiivis ja harvinaisen laaja 1910–1950-lukujen pientaloalue. Tiheästi rakennettu pohjoisosa on syntynyt 1900-luvun alkuvuosikymmenillä, väljempi eteläosa 1940-luvulta alkaen. 1970-lukua uudempi rakennuksia Siirilässä on alueen itä- ja keskiosissa. Alueella on myös Terjoelta Lapualle siirrettyjä huvilarakennuksia tai niiden osia. Rakennuskanta on ajankohdilleen ominaista, pääosin puurunkoista, satulakattoista ja kooltaan vaatimatonta pientaloa ulkorakennuksineen. 1900-luvun alkupuolen rakennusrungot ovat

todennäköisesti pääosin hirttä, 1950-luvulta alkaen rankorakenteisia ja sahanpurueristeisiä. Sodan jälkeen valmistunut rakennuskanta on pääosin tyyppitaloja, puolitoistakerroksisia ns. rintamamiestaloja, mutta joukossa on myös tiilirunkoisia vapaammin suunniteltuja kohteita. Asuinrakennukset sijaitsevat tiiviissä rivissä katutilan varressa, ulkorakennukset ovat enimmäkseen pihan puolella. Rakennuksia on muutettu ja korjattu eri aikoina. Jämpti asettelu ja pieni koko yhdistävät muuten yksilöllistä rakennuskantaa.

Koulukadun maisemaa hallitsee kaksi suurikokoista koulukokonaisuutta, Lapuan keskuskoulu (1.–6. luokat) ja Yläkoulu. Niiden toimintaan liittyy myös kadun varrella olevia vanhempia puurakennuksia. Koulupihoja vastapäätä Koulukadun eteläpuolella on 1960-luvun alun ortodoksinen rukoushuone. Rakennuskanta on vaihteittain 1920–1970-luvuilla rakentunutta ja väljästi aseteltua. 1920–1950-lukujen rakennukset ovat rakennusaikansa mukaisesti laadukkaasti toteutettuja, edustuksellisia ja selvästi julkisen identiteettinsä kantavia, enimmäkseen tiilestä muurattuja rakennuksia. Tätä uudemmat rakennusvaiheet ovat pääsääntöisesti matalia ja sijoitettu taustalle. Alueella on lisäksi muutamia opetukseen liittyviä vanhempia puurakennuksia. Urheilukentän sirot, teräsrunkoiset katsomo ja selostuskoppi ovat ilmeikkäitä ja harkiten suunniteltuja hyötyrakennuksia ja -rakenteita.

Koulukadun pohjoispuoli alkoi muodostua koulualueeksi 1800-luvun lopulla, kun 1869 toimintansa aloittaneelle kansakoululle valmistui oma rakennus pappilan maalle vuonna 1871. Yhteiskoulu perustettiin 1904, ja oman talon se sai nykyisen yläkoulun paikalle vuonna 1907. Yhteiskoulun lisäksi Lapualla toimi 1915–1926 reaaliopintoinen yhteiskoulu eli maanviljelyslyseo, jonka 1919 valmistunut koulutalo on säilynyt osoitteessa Koulukatu 5. Peruskoulu-uudistuksessa 1974 yhteiskoulusta ja maanviljelyslyseosta tuli yläaste, ja kansakoulusta ja kansalaiskoulusta kirkonkylän ala-aste. Vuonna 1925 pihapiiriin rakennettiin kaksikerroksinen, hirsirunkoinen opettajien asuntola (Puukoulu) ulkorakennuksineen. Vuosina 1955–1956 vanha koulurakennus peruskorjattiin ja laajennettiin luokkasiivellä, viidellä opettajien asunnolla ja vahtimestarin asunnolla. Kansalaiskoulu sai pohjoispuolelleen uudisosan vuonna 1958. Vanhaan Yhteiskouluun valmistui 1951 kolmikerroksinen, tiilirunkoinen laajennusosa. Vanha yhteiskoulu kuitenkin paloi samana vuonna, ja sen paikalle rakennettiin välittömästi kaksikerroksinen rakennusosa. Tilat peruskorjattiin 2000-luvulla. Ortodoksinen rukoushuone rakennettiin 1961–1962. Rakennuksessa oli kirkkotila ja talonmiehen asunto. Koulualueen kouluhistoria on pitkä ja koulut ovat vaikuttaneet merkittävästi Lapuan kehittymiseen. Yhteiskoulu oli perustamisen aikaan Etelä-Pohjanmaan ensimmäinen ja valtakunnallisesti ensimmäisiä maaseutukuntiin perustettuja oppikouluja. Koulut ovat myös vaikuttaneet Lapuan kirkonkylään kasvuun, ja mm. eteläpuolisen Siirilän omakotialueen syntyyn.

Siirilän entinen pappilarakennus sijaitsee Lapuanjoen ja Siiriläntien välisellä alueella, rakennuksen harja joensuuntaisesti. Rakennus on puolitoistakerroksinen hirsirakennus, jossa on korkea lasikuisti, päädyssä pieni kuisti ja joen puolella avokuisti. Lapuan seurakunnalla oli kirkkoherran lisäksi pysyvä kappalainen 1590-luvulta lähtien. 1690-luvulla määrättiin kappalaisen pappilaksi Siirilän talo. Vuonna 1709 Siirilä tarkastettiin ja rakennukset todettiin lahoiksi. Seurakuntalaiset lupasivat tällöin rakentaa pappilaan tuvan ja kaksi kamaria. 1820 tienoilla Siirilän kappalaisen taloa korjattiin. 1851 päärakennus oli kehno ja se myytiin, ja pappilaan rakennettiin uusi päärakennus "siihen paikkaan missä seisoj vanha puoti ja vähäinen asuinrivi". Siirilän uuden päärakennuksen piirustuksen ja kustannusarvion laati Kaappo Porola. Vuonna 1874 Kustaa Erkinpoika Muilu maalasi pappilan, johon silloin kuuluivat päärakennus,

kaksi navettaa, puoti ja renkitupa, lutti-riihirivi. 1894 pappilalle on rakennettu uusi navetta. 1910-luvulla pappilassa mainitaan olleen hyvä puutarha. Siirilän pappila toimi seurakunnan pappien virka-asuntona aina vuoteen 1984. Vuonna 1914 Lapualla perustettu Karhumäen kristillinen kansanopisto toimi vuoteen 1988 asti Karhumäen alueella. Opiston uusia tiloja alettiin rakentaa Siirilän pappilan lähiympäristöön 1987 ja tätä ennen pappilarakennuksen ja Siiriläntien välistä purettiin pois vanhoja talousrakennuksia. Pappilarakennus peruskorjattiin 1988 opiston tiloiksi. Siirilän pappilan on ulkoasultaan alkuperäisenä säilynyt 1850-luvun pappilarakennus, joka ilmentää 1800-luvun rakentamisvaikuteita ja jokivarsiasutusta. Rakennus liittyy Lapuan seurakunnan historiaan

Muutokset: Siirilän kaupunginosa 10 alueet 1910–30-luvun asuinalue, jälleenrakennuksenajan alue, koulualue ja Siirilän pappila on yhdistetty yhdeksi alueeksi. Alueet ovat lähekkäin ja rajautuvat toisiinsa muodostaen yhtenäisen kokonaisuuden.

SEINÄJOKI

Marttilan alue

Aluetyyppi: kaupunkiympäristö

Arvot: sivistyshistoriallinen, sosiaalihistoriallinen, asutushistoriallinen, elinkeinohistoriallinen, teollisuushistoriallinen, arkkitehtoninen, rakennustekninen, kaupunkikuvallinen

Arvojen perustelu: Marttila on entinen sairaala- ja pientaloalue ydinkeskustan tuntumassa. Marttilan aluetta määrittää entisen keskussairaalan puistomainen alue ja sitä ympäröivä omakotiasutus. Alue rajoittuu lännessä Seinäjoen rantaan. Alueen uudempaan rakennuskantaan kuuluvat Seinäjoen ammattikorkeakoulun Kampustalo ja Marttilan kortteeri opiskelija-asuntoineen. Idän puolella alueeseen liittyy maltillisen kokoisia virasto- ja teollisuusrakennuksia. Näiden länsipuolella ennen leveää Vapaudentietä on uudempia kerrostaloja. Alueen lähetyvillä on myös tärkeitä vanhempia kohteita, kuten Pumpurannan rakennusryhmä ja Marttilan puukoulu.

Keskussairaalan rakennusryhmään on kuulunut sairaalarakennusten lisäksi talousrakennus, lämpökeskus/pesula, sikala ja hevostalli sekä lääninsairaalan ylilääkärin talo (Kivirikon talo) ja sen maakellari. Rakennukset ovat tällä hetkellä muussa käytössä. Sairaala-alueelle on rakennettu myös ammattikorkeakoulun Kampustalo. Alueen pientalot muodostavat harvinaisen yhtenäisen 1930–1950-lukujen asuinrakennusten kokonaisuuden, jossa asuinrakennukset sijoittuvat pääosin katulinjan viereen. Säilyneet talousrakennukset sijaitsevat enimmäkseen pihan puolella. Rakennuskanta on myös harvinaisen hyvin säilynyt. Vanhempien kohteiden välissä on muutamia uudempia, suurempikokoisia omakotitaloja. Omakotitalojen kaakkoispuolella on kaksi 1950-luvun teollisuusrakennusta. Rantalan lakkitehdas on kaksi ja puolikerroksinen, rakennustavaltaan aikakaudelleen tyypillisen laadukas pienteollisuuden tiilirakennus, jonka julkisivurappauksen jäsentelyllä on imitoitu muodikasta nauhaikkunaa. Sisäpihan puolella on lämpökeskuksen savupiippu ja

porrashuone. Ulkoarkkitehtuurin ominaispiirteet ovat säilyneet hyvin. Virastorakennukset ovat pääosin uudempaa arkkitehtuuria.

Sairaalan suunnitelmat vahvistettiin 1928, ja urakan sai Rakennus Oy Pyramid. Kivijalan graniitti tuotiin Kurikasta, savitiiliä Koskenkorvan ja Miedon tiilitehtailta. Sairaala vihittiin 10.10.1931. Tiloissa toimi alun perin myös sairaanhoitaja(tar)koulu. 1939–1945 rakennus toimi sotasairaalan, mm. nimillä 29. sotasairaala ja 29. sotavammasairaala. 1965 sairaala muuttui Seinäjoen keskussairaalaksi, ja rakennuksissa tehtiin korjauksia. 1977 suurin osa sairaalan toiminnoista siirtyi uuteen keskussairaalaan Huhtalaan. Osa röntgenosastosta toimi paikalla vuoteen 1983 asti, ja ihotautiosasto ainakin vuoteen 1985. Nykyään entisessä sairaalassa toimii Etelä-Pohjanmaan musiikkiopisto ja Seinäjoen kansalaisopisto. Vanha sikala on muutettu päiväkodiksi ja talli ravintolaksi. Ylilääkärin talossa asui professori Gustaf von Essen vuoteen 1951. Sen jälkeen siinä asui prof. Kaarlo Kivirikko 1960-luvun loppuun. Peruskorjaus 1982, minkä jälkeen se toimi Seinäjoen kuvataiteilijat ry:n näyttely-, työskentely- ja opetustiloina. Lasten taidekoulu toimi talossa vuoteen 1999 saakka, jolloin se siirtyi Marttilan vanhaan puukouluun. Rakennus peruskorjattiin 2001–2002, sen jälkeen toiminut Kivirikon juhlahuoneistona ja nykyisin talossa toimii Mannerheimin Lastensuojeluliiton Perhetalo. Seinäjoen keskussairaalan viereen rakennettiin 1937 kulkutautisairaala. Kulkutautisairaalaan valmistui 15-paikkainen synnytyslaitos 1957. Synnytyslaitos otti synnyttäjiä vastaan 13 eri kunnasta. Nykyisin tiloissa toimii elintarviketurvallisuusvirasto Evira.

Juho Rantanen siirsi lakkitehtaansa Nyykoolinmäeltä Kauppakatu 23:en nykyisen tehdasrakennuksen viereen. Juho Rantanen kuoltua 1939 hänen poikansa Eeli Rantala rakennutti pian uuden tehdasrakennuksen viereiselle tontille. Rantanen Lakkitehdas Oy oli yksi Suomen kolmesta suurimmasta lakkitehtaasta ja työllisti enimmillään 263 henkeä. Parhaimpina vuosina lakkeja valmistui 270 000 kpl. Seinäjoella lakkitehdas toimi vuoteen 1966. Tilat vuokrasi tämän jälkeen tehtailija Yrjö Isohella, joka myös valmisti lakkeja. Isohellan lopettaessa rakennuksessa on toiminut mm. grilli, ravintola, konditoria, kirpputori sekä työterveyslaitos. Rantanen lakkitehdas puretaan.

Muutokset: Aluerajaus muuttuu siten, että inventoinnin 2016–2017 ja inventoinnin 2019 alueet yhdistetään. Inventointien rajaukset ovat suurelta osalta päällekkäisiä ja rajautuvat toisiinsa.

Joupin kylän vanha asutus

Aluetyyppi: kaupunkiympäristö

Arvot: asutushistoriallinen, rakennusperinteinen, kaupunkikuvallinen

Arvojen perustelu: Seinäjoen keskustan tuntumassa on säilynyt Joupin kylän vanhaa rakennuskantaa edustavana kokonaisuutena. Hakolan suuri päärakennus on 1810-luvulta mutta sen nykyasu on myöhempää perua. Talousrakennuksista vanhimmat ovat kolme aittaa 1700- ja 1800-luvuilta. Joupin tilan päärakennus on 1860-luvulta, luhti ja aitta 1700-luvulta. Rinta-Joupin kaksikerroksinen päärakennus on vuodelta 1808. Takala-Joupin pitkä päärakennus on 1850-luvulta ja luhti vuodelta 1745. Jussi ja Olli Paatelan suunnittelema Joupin kivikoulu on rakennettu vuonna 1922.

Takala-Jouppia ollaan purkamassa.

Muutokset: Aluerajaus käsittää Joupin vanhat talot Rinta-Jouppi, Takala-Jouppi ja Ylijouppi/Hakola sekä Joupin koulun.

Jouppila

Aluetyyppi: kaupunkiympäristö

Arvot: asutushistoriallinen, rakennusperinteinen, kaupunkikuvallinen

Arvojen perustelu: Nauhamaisesti Jouppilantien varteen sijoittuva Jouppilan taloryhmä edustaa alueen agraaria historiaa ja on laajuudessaan kulttuurihistoriallisesti huomattava kokonaisuus. Tilat on jaettu aikanaan Jouppilan kantatalosta.

Muutokset: Inventoinnin 2016–2017 aluerajasta muutetaan niin, että se käsittää ainoastaan Jouppilan taloryhmän (Uusi-Jouppila, Yli-Jouppila ja Keski-Jouppila) ja rajautuu pohjoisosasta Tiedekatuun. Inventoinnin 2019 yhteydessä Joupin koulu liitettiin Jouppilan alueeseen, mutta se sisältyy Joupin kylän vanhan asutuksen alueeseen.

Niemistöntien rakennettu kulttuuriympäristö

Itämäki

Uusi nimi: Niemistöntien ja Heikkiläntien rakennettu kulttuuriympäristö sekä Itämäki

Aluetyyppi: kylämaisema, kaupunkiympäristö

Arvot: asutushistoriallinen, kyläkuvaallinen, asutushistoriallinen, rakennusperinteinen, kaupunkikuvallinen

Arvojen perustelu: Niemistöntien ja Heikkiläntien rakennetun kulttuuriympäristön inventoinnin tutkimusprosessi on kesken ja tarvitsee täydennysinventointia. Alueesta on vain kohdekuvauksia. Heikkilän kantatilasta n:o 9 jaettu Itämäki sijaitsee Heikkilänpäässä metsän ja peltolakeuden välisessä rinnemaastossa. Itämäki on eräs paikkakunnan vanhimmista säilyneistä asuinrakennuksista. Rakennuksen varhaisin osa lienee peräisin 1800-luvun alkupuolelta. Porstuan seinästä löytyvät vuosiluvut 1805 ja 1850. Tuvan takana tiellä on vuosiluku 1835, sama kuin kärryliiverin seinässä. Itämäki on säilynyt vanhalla mallilla, vuoraamattomana ja kuistittomana. Ulkorakennuksineen se muodostaa perinteisen pihapiirin, joka kunnostettuna on erityisen arvokas alueen rakennuskulttuurin muistomerkki. Tila sijaitsee arvokkaalla Kyrönjoen Seinäjoen kulttuurimaisema-alueella Seinäjoen oikaisu-uoman tuntumassa.

Muutokset: Alue käsittää Niemistöntien lisäksi Heikkiläntien rakennettua kulttuuriympäristöä. Alue alkaa Vaasantieltä Heikkiläntienä jatkuen Niemistöntienä, siksi on tärkeää lisätä nimeen

myös Heikkiläntie. Alueeseen liitetään myös pistekohde Itämäki, joka on kuulunut Heikkilän kantatilaan ja sijaitsee Heikkilänpäässä. Alueilla on vahva historiallinen yhteys.

Itämäen taloryhmä

Uusi nimi: Itämäki

Aluetyyppi: kaupunkiympäristö

Arvot: asutushistoriallinen, rakennusperinteinen, kaupunkikuvallinen

Arvojen perustelu: Inventoinnin tutkimusprosessi on kesken ja tarvitsee täydennystä

Muutokset: Itämäen alue muuttuu pistekohteeksi Itämäki, koska taloryhmän inventointitiedot ovat niin puutteelliset. Itämäen osalta löytyy hyvät inventointitiedot vuodelta 2019 KIOSKI-järjestelmästä.

Nurmonjokivarren asutus

Aluetyyppi: järvi- ja jokivarsimaisema

Arvot: asutushistoriallinen, sosiaalishistoriallinen, sivistyshistoriallinen, rakennusperinteinen, kyläkuvallinen, maisemallinen

Arvojen perustelu: Arvoalueen pohjoisosa sijoittuu Nurmonjokilaakson valtakunnallisesti arvokkaalle maisema-alueelle. Nurmonjokivarren molemmiin puolin mutkittelevien vanhojen maanteiden varsille muodostuu kyläkuvallisesti huomattava, historiallisesti kerroksinen aluekokonaisuus kylätontteineen ja kyläkeskuksineen, kuten Veneskosken, Kouran ja Lakki-Sussunmäen alueet. Alue rajautuu pohjoispäässä Nurmon keskustaajaman itäosaan, museona toimivan Tepon kantatalon talouskeskuksen ympäristöön. Tepon talosta alue jatkuu alas jokivarilta aina Kouran keskustaajaman eteläpuolelle.

Muutokset: Nurmonjokivarren asutuksen alue on varsin laaja. Maastokäynnillä syksyllä 2022 todettiin, että monia inventoinnin 2016–2017 kohteita ei enää voitu pitää maakunnallisesti arvokkaina rakennetun kulttuuriympäristön kohteina. Niiden kunto oli inventoinnin jälkeen huonontunut huomattavasti. Uusi aluerajaus käsittää aluetta Nurmonjokivarrelta alkaen kohteesta Isokoskentie 1041 ja päättyen kohteeseen Viitalantie 277. Lisäksi alueeseen kuuluu Kourantien varrelta kohde Kuitula. Nurmonjokivarren pohjoisosasta Nurmon museo, Tepon kantatalon talouskeskus ympäristöineen muuttuu pistekohteeksi nimellä Nurmon museo. Aluetta tulee vielä tarkentaa täydennysinventoinnilla.

Pohjan pientaloalue ja Pohjan koulu

Aluetyyppi: esikaupungin jälleenrakennuskauden asuinalue

Arvot: asutushistoriallinen, rakennustekninen, sivistyshistoriallinen, arkkitehtoninen, kaupunkikuvallinen

Arvojen perustelu: Kohdealue sijaitsee Pohjassa Seinäjoen keskustan koillispuolella. Kaikilla sivuilla aluetta ympäröivät liike- ja teollisuusalueet sekä lounaassa ratapiha. Alueen erityispiirre ovat Pultrantien varren puistomaiset, päättyvät kadut, Marjatansola ja Annikinsola. Suurin osa Pohjan kohdepientaloista on 1950–1960-luvuilla rakennettuja yksi- tai puolitoistakerroksisia puu- tai tiilirunkoisia tyypitaloja. Rakennusten ulkoasuun on tehty muutoksia vaihtelevalla laajuudella. Pientaloalue on säilyttänyt alkuperäisen jälleenrakennuskaudelle ominaisen aluerakenteensa ja luonteensa harvinaisen selkeästi. Alueen eteläosassa jälleenrakennuskauden talojen keskellä on yhtenäinen 1970-luvun pientaloalue, Joukahaisensola. Pultrantienvarren tiivis asutus on nähtävissä jo 1800-luvun pitäjänkartassa. Kadunvarren runsas pihakasvillisuus pensasaitoiheen ja puineen muodostaa yhdessä jälleenrakennuskauden asutuksen kanssa yhtenäisen, puistomaisen kokonaisuuden. Pohjan pientaloalue on muodostunut vähitellen 1900-luvun alusta lähtien. Pohjan koulun on suunnitellut Suunnittelu Oy E. Niemelä (Oulu). Kohde sijaitsee Pohjan pientaloalueen keskellä. Pohjan koulu on 1950-luvulle tyypillinen, laadukas, valtion normaalihintapäätösten mukainen tai niitä mukaileva koulutalo. Vastaavantyyppisiä suuren volyymin koulurakennuksia on myös muissa Suomen suurissa kaupungeissa, mutta ei muualla Etelä-Pohjanmaalla. Koulu on peruskorjattu 2013. Rakennus on ollut kouluna koko historiansa ajan.

Muutokset: Inventoinneissa 2016–2017 ja 2019 on Pohjan pientaloalueella erilaiset aluerajaukset. Aluerajaus on valittu inventoinnin 2019 mukainen eli Pultrantien varren asutus sekä Nyyrikinsolan ja Joukahaisensolan pientaloalueet. Lisäksi alueeseen yhdistetään näiden väliin jäävä pistekohde Pohjan koulu. Tällä rajauksella alue on yhtenäisempi. Pistekohteena Pohjan koulu rajoittuu Pohjan pientaloalueeseen ja siksi sopii hyvin yhdistettäväksi osaksi aluetta.

Kauppakadun, Keskuskadun, Kalevankadun, Maaherrankadun liikerakennukset

Aluetyyppi: kaupunkiympäristö, maakunnan suurimman kaupungin ydinkeskusta

Arvot: asutushistoriallinen, sivistyshistoriallinen, aatehistoriallinen, sosiaalishistoriallinen, elinkeinohistoriallinen, arkkitehtoninen, rakennustekninen, kaupunkikuvallinen

Arvojen perustelu: Kohdealue painottuu Keskus-, Kalevan- ja Kauppakatujen varsille. Seinäjoen keskustaan muodostuu 1920–1970-lukujen kaupunkikehitystä ja merkittäviä historian ilmiöitä kuvastava kokonaisuus, joka käsittää niin julkisen hallinnon käyttöön kuin yhdistys-, asuin- ja liikekäyttöön suunniteltuja kerrostaloja. Seinäjoen kaupunkikuvaan vaikuttaneen Matti Visannin 1920-luvulla suunnittelema Lakeuden seurahuone muistuttaa ulkoasultaan ja koristeluiltaan hänen suunnittelemaansa Marttilan koulua. Maakunnan yhdistysten rakennuttamassa maakuntatalossa vuodelta 1958 toimi maakunnan ensimmäinen uimahalli sekä maakuntateatteri. Seinälinnan ja Seinänsuun talot vuodelta 1954 olivat kaupungin ensimmäiset Arava-talot. Arkkitehti Aarne Ehojoen 1976 suunnittelema Kelan talo on edustava esimerkki 1970-luvun toimistorakentamisesta. Kohteet ovat

ensisijaisesti liiketoimintaa palvelevia rakennuksia. Vanhemmissa, 1930–1940-luvuilla valmistuneissa kohteissa arvot liittyvät painottuneesti historiallisiin tapahtumiin, ja uudemmissa, 1950–1970-lukujen kohteissa arkkitehtuuriin. Uudemmat rakennukset ovat kaupungin ja osittain jopa maakunnan edustavimpia esimerkkejä aikansa kaupunkirakentamisesta. Kohteiden välissä ja ympärillä on pääasiassa 1900-luvun jälkipuoliskolla valmistunutta, arkkitehtoniselta laadultaan vaatimattomampaa rakennuskantaa, minkä vuoksi alue ei muodosta kaupunkitilan kannalta yhtenäistä kokonaisuutta. Alueen rakentuminen alkoi Seinäjoen rautatieaseman valmistuttua. Ensimmäinen asemakaava on vuodelta 1922 (arkkitehti Harald Andersin). 1930-luvun alussa kauppalan keskus muodostui asemanseudulle. 1920- ja 1930-luvuilla alueelle rakennettiin julkisia ja kaupallisia rakennuksia, joista on säilynyt esimerkiksi Talvitien talo ja muutamia arkkitehti Matti Visannin suunnittelempia tiilirakennuksia (Seurahuone ja nuorisokeskus, ent. Yhteiskoulu). Kaupan keskus oli aluksi Puskantiellä, mutta pian kauppa levisi Keskuskadun, Valtionkadun ja Kauppakadun varsille. Seinäjoen kauppalan uusi asemakaava valmistui 1941. 1960 perustettiin Seinäjoen kaupunki. 1960-luvun alussa nuori kaupunki rakensi paljon julkisia rakennuksia: mm. kauppaoppilaitos, tyttölyseo, ammattikoulu ja uimahalli. Alvar Aallon suunnittelempalla uudella hallintokeskuksella haluttiin kohottaa kaupungin profiilia. 1970-luvulla keskusta-alueutta uudistettiin modernin kaupunkisuunnittelun opein kaupunginarkkitehti Touko Saaren johdolla. Parhaillaan alueella on meneillään uusi kehitysvaihe, jossa 1900-luvun puolivälin ja jopa loppupuolen rakennuskantaa puretaan korkeamman rakentamisen tieltä.

Muutokset: Alue on inventoitu 2016–2017 (Kauppakadun, Keskuskadun, Kalevankadun, Maaherrankadun liikerakennukset) ja 2019 (Ydinkeskustan liikerakennukset) hieman erilaisin rajauksin. Alueet ovat lähes kokonaan päällekkäisiä. Aluerajaus muodostuu inventoinnin 2016–2017 mukaisesti. Lisäksi alueeseen liitetään 2019 inventoinnista Pohjolan talo.

Keskustan liikerakennukset Tiklas ja Suutarin talo

Uusi nimi: Tiklas

Aluetyyppi: kaupunkiympäristö

Arvot: asutushistoriallinen, teollisuushistoriallinen, arkkitehtoninen, kaupunkikuvallinen

Arvojen perustelu: Kohde edustaa kulttuurihistoriallisesti merkittävää, kaupunkikeskustan alueella vain fragmentaarisesti jäljellä olevaa ajallista kerrostumaa. Vielä 1940-luvulla Suutarintalona tunnettu huvilamainen Vapaudenkatu 85 pihapiiri oli osa puutaloaluetta. Verkatehtaankadun paikkeilla mutkitteli pieni polku. 1900-luvun puolivälin tietämillä suutarintalon eteläpuolelle nousi näyttävä punatiilinen Tiklaksen tekstiiliteollisuuden käytössä ollut rakennus, joka tarjosi työtä erityisesti naisille. Mittavat tiemuutokset sekä rakennushankkeet vaikuttivat alueen ilmeeseen erityisesti 1980–1990-luvulla ja puutalomiljöö sai vähitellen antaa tilaa uudelle kaupunkikuvalle. Suutarin talo on nykyisin purettu.

Muutokset: Alueella on tapahtunut inventoinnin 2016–2017 jälkeen muutoksia. Suutarin talo on purettu. Aluerajaus käsittää nyt vain Tiklaksen tontin ja kohde muuttuu pistekohteeksi Tiklas. Myös nimi muuttuu ja kohteena nimenä on Tiklas.

Kapernaumi

Aluetyyppi: kaupunkiympäristö

Arvot: asutushistoriallinen, elinkeinohistoriallinen, sosiaalhistoriallinen, liikennehistoriallinen, rakennushistoriallinen, kaupunkikuvallinen

Arvojen perustelu: Kapernaumiksi kutsuttu alue sijoittuu asema-alueen ja ratapihan eteläpuolelle rautatien varteen. Se on rautatieläisten asuttama alue, jonka 1920-luvun tienoilla syntynyt vanhin osa, varsinainen puukapernaumi, sijoittuu radan itäpuolelle, nykyisen Kapernauminkadun varrelle. Nuorempi, 1900-luvun alussa ja puolivälin tietämillä rakentunut alue on radan länsipuolella rajautuen Kalevantiehen, Ruukintiehen ja Siipipyöränkatuun. Alue oli vielä 1800-luvun loppuvaiheilla pääosin peltoa. Alueen varsinainen rakentaminen alkoi rautatieläisten toimesta 1920-luvulla. Maakunnallinen arvoalue käsittää Kapernauminkadun varren puutaloalueen sekä radan länsipuolelle Ruukintien ja Kalevalantien risteykseen 1900–1940-luvulla rakennetut kolme rautatietyöläisten asuinkerrostaloa. Alue jatkuu radan länsipuolella käsittäen 1900-luvun alussa rakennetun Ratavartijanakadun, Nikkarinkadun, Vaakamestarinkadun, Kaasumestarinkadun, Pakkamestarinkadun ja Ratamestarinkadun varren asutuksen sekä niiden poikittaiskatuna olevan Topparoikankadunvarren asutuksen. Lisäksi alue käsittää Ruukintien risteyksestä Kototien risteykseen rajoittuvan osan Siipipyöränkadunvarren jälleenrakennuskauden asuinaluetta. Arvoalueella on säilynyt runsaasti 1900-luvun alkupuolen puutaloasutusta sekä kolme rautatieläisille rakennettua asuinkerrostaloa. Alue on maakunnassa ainutlaatuinen rautatieläiskulttuuriin liittyvä kokonaisuus sekä eheydensä vuoksi edustava puutaloalue, joka ilmentää 1900-luvun alkupuolen kaupunkimaista omakotiasumisen muotoa.

Muutokset: Kohde on inventoitu sekä 2016–2017 että 2019. Aluerajaukset ovat hieman erilaiset. Aluerajaus käsittää inventoinnin 2016–2017 alueen sekä 2019 inventoinnista Siipipyöränkadun eteläpuolisen alueen.

SOINI

Soinin kirkonkylä

Aluetyyppi: taajamaympäristö

Arvot: asutushistoriallinen, elinkeinohistoriallinen, arkkitehtoninen, rakennusperinteinen, taajamakuuvallinen

Arvojen perustelu: Soinin keskusta muodostuu historiallisesti kerroksinen kokonaisuus, jossa maaseutumaisena perinteisine pihapiireineen sulautuu osaksi 1900-luvulta lähtien taajamoitunutta keskustaa. Alueen kiintopisteenä on kirkko ja pappilan seutu ympäristöineen. Multiantien läheisyyteen sijoittuvat kunnantalo, koulut ja seurojentalo sekä elokuvateatteri.

Kirkon eteläpuolella sijaitseva funkisrakennus Lottala vuodelta 1939 on suojeltu asemakaavassa merkinnällä sr-1.

Muutokset: Aluerajaus inventoinnin 2016–2017 mukaisesti poislukien Yhteistalo Kivirapakko.

VIMPELI

Suksitien asutus ympäristöineen

Aluetyyppi: taajamaympäristö

Arvot: asutushistoriallinen, toimintahistoriallinen, teollisuushistoriallinen, elinkeinohistoriallinen, taajamakuullinen

Arvojen perustelu: Suksitien ja Uudentuvantien varsille muodostuu paikkakunnan elinkeino- ja asutushistoriaa sekä pohjalaista talonpoikaisrakentamista ilmentävä, historiallisesti kerroksisen alue.

Muutokset: Rajataan Patruunantien osuus pois, koska inventoinnin kohteet sijoittuvat kaikki Suksitien ja Uudentuvantien varsille. Näin alue on myös yhtenäisempi kokonaisuus. Pesäpallomuseo on inventoinnin jälkeen siirtynyt uusiin toimitiloihin lähelle pesäpallokenttää osoitteeseen Patruunantie 17.

ÄHTÄRI

Ähtärin keskusta

Aluetyyppi: kaupunkiympäristö

Arvot: asutushistoriallinen, liikennehistoriallinen, rakennusperinteinen, kaupunkikuullinen

Arvojen perustelu: muodostaa omaleimaisen kulttuuriympäristön vanhoine liikekeskuksineen, asemakyläineen ja vapaa-ajan alueineen. Alue rajautuu Meijeritien varteen, Meijerintien sillan molemmin puolin, Ostolantien varteen, asemanseudulle ja Mustikkavuoren ulkoilumaastoon, jonne sijoittuvat Mustikkavuoren tanssilava ja Lahdensuun huvila 1930-luvun lopulta. Meijeritien ja Ostolantien risteysalueelle sijoittuu vanha liikekeskusta sekä kunnantalo 1950-luvulta ja vanha yhteiskoulu 1930-luvulta. Lisäksi rannassa on säilynyt vanha pappilan pihapiiri. Ähtärin asemakylä muodostaa oman kokonaisuutensa alueen pohjoisreunalle. Aseman ja sitä ympäröivän puiston koillispuolelle rakentui pieni asemakylä asuin- ja liikerakennuksineen. Asemanseutu sijoittuu aivan Ouluveden rantamille, josta Niittylänlahden ylittävää vanhaa kivistä pitkin saavutaan Mustikkavuoren alueelle huviloineen ja tanssilavoineen

Muutokset: Aluerajaus käsittää sekä inventoinnin 2016–2017 että 2019 alueet.

Poistettu pistekohteena

Alajärvi

Vähäkangas, Ylikylän entinen kansakoulu

Perustelu: Ei erikseen pistekohteena, koska sisältyy Kurejokilaakson alueeseen.

Kauhajoki

Kauhajoen asema

Perustelu: Yhdistetty alueeseen Aronkylä, koska alueet rajautuvat toisiinsa.

Kauhava

Osuuskaupan viljasiiilot

Perustelu: Ei erikseen pistekohteena, yhdistetty Kauhavan rautatieaseman alueeseen, jolloin kohteelle annettu uusi nimi Kauhavan rautatieasema ympäristöineen.

Kuortane

Salmenmäki, maamiesseurantalo

Perustelu: Ei erikseen pistekohteena, koska sisältyy Salmen kylän alueeseen.

Sampo (ent. meijeri)

Perustelu: Ei erikseen pistekohteena, koska kuuluu Ruonan RKY alueeseen.

Lapua

Siirilän pappila

Perustelu: Ei erikseen pistekohteena, koska yhdistetty alueeseen Siirilät, Kaupunginosa 10, 1910–1930-luvun asuinalue, jälleenrakennusajan alue ja koulualue.

Härsilä

Perustelu: Ei erikseen pistekohteena, koska sisältyy Poutuntien ja Härsiläntien asutukseen.

Seinäjohti

Pohjan koulu

Perustelu: Ei erikseen pistekohteena, koska yhdistetty Pohjan pientaloalueeseen.

Poistettu maakunnallisesti merkittävänä kohteena

Evijärvi

Lahden, Vilman ja Näätälahden talot

Perustelu: Kohde ei enää ole maakunnallisesti arvokas huonontuneen kuntosu vuoksi. Kunto todettu maastokäynnillä syksyllä 2022.

Ilmajoki

Vanha Loukasmäki

Perustelu: Kohde suojeltu rakennussuojelulailla.

Kuortane

Ylinen

Perustelu: Rakennus suojeltu rakennussuojelulailla.

Lapua

Entinen Ruhan osuusmeijeri, Sillankorva

Perustelu: Ei enää maakunnallisesti arvokas huonontuneen kuntosu vuoksi.

Seinäjoki

Matkakeskus

Perustelu: Kohde puretaan.

Teuva

Rautatieaseman seutu

Perustelu: Ei voida pitää maakunnallisesti arvokkaana kohteena, koska kohteen inventointitiedot ovat niin vajaat.

Ähtäri

Kellomäki

Perustelu: Ei enää maakunnallisesti arvokas huonontuneen kuntosu vuoksi.

Poistettut koulut

Maakunnallisesti arvokkaiksi luokiteltuja kouluja oli inventoinnissa pistekohteina melko paljon. Näistä osa on karsittu pois:

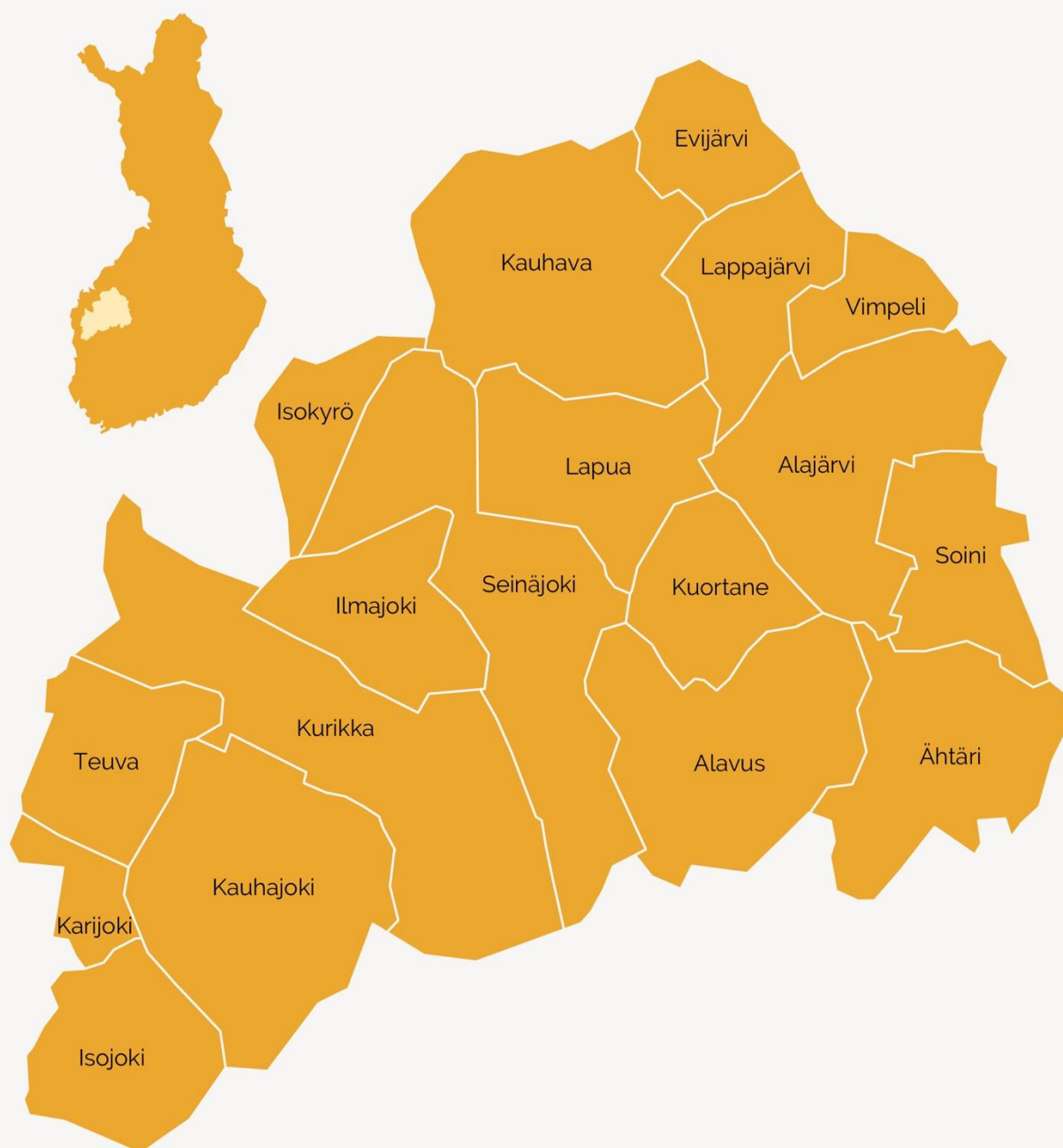
Evijärvi Kivijärven koulu

Karjajoki Entinen Viidan koulu, Mäntyviita ja Vanha Prosin koulu,,Mäkivainio 4:7,

Kauhajoki Kainaston koulu (rakennussuojelulalla suojeltu)

Kauhajoki Puskala, Puskankylän entinen koulu

Soini Kolun entinen koulu

www.eplitto.fi

Kampusranta 9 C / PL 109 / 60101 Seinäjoki

ETELÄ-POHJANMAAN LIITTO

Regional Council of South Ostrobothnia